

Ehses. Freiburg. 1879, стр. 46—82). По мнѣнію этого изслѣдователя Московская рукопись (№. 382, прежн. № 9) 1063 г. заключаетъ въ себѣ десятую книгу Симеона Метафраста; на основаніи ея Эргардъ пытается возстановить первоначальный составъ метафрастовыхъ житій для всѣхъ мѣсяцевъ литургическаго года. Кромѣ этого онъ полагаетъ, что дальнѣйшее изученіе текстовъ приведетъ къ полному обнаруженію дометафрастовскаго менология греческой церкви (VIII—X вв.) и это послужитъ основаніемъ для изданія цѣлаго ряда дометафрастовскихъ текстовъ (Corpus der vorsymeonischen Menologientexte), о которомъ уже пять лѣтъ тому назадъ писалъ проф. К. Крumbaхеръ.

II. Сырку.

Heinrich Moritz, Die Zunamen bei den byzantinischen Historikern und Chronisten. II Theil. (Progr. Landsbut, 1897/98).

Ἐπειδὴ ἐν τῇ κρίσει τοῦ α' μέρους τῆς πραγματείας τοῦ Moritz (Βυζ. Χρονικά τόμ. Ε' 1898 σελ. 713—735) ἐξετάθημεν περισσότερον τοῦ δέοντος, περιοριζόμεθα νῦν προκειμένου περὶ τοῦ β' μέρους εἰς ἐκεῖνα μόνον τὰ σημεῖα, καθ' ἃ ἡ προτεινομένη γνώμη περὶ τῆς ἐτυμολογίας ἢ σημασίας ὀνόματός τινος φαίνεται ἡμῖν ἀπίθανος, ἢ καθ' ἃ ἔχομεν νὰ ἀντιπροτείνωμεν τι ἢ νὰ ἀνασκευάσωμεν πλάνην τινὰ τοῦ Μ.

Καὶ ἀπίθανα μὲν φαίνονται ἡμῖν τὰ λεγόμενα περὶ τῆς παραγωγῆς καὶ σημασίας τῶν ἐπωνύμων Ἰβάτζης (σελ. 9), Ἄλωπος, Ζαρίδης (σ. 16), Κουβάτζης, Θρυμβός (σ. 17), Σάνουτος (σ. 18), Συρινός, Χαλατζᾶς, Νέριος (σ. 19), Μουσιλάκης (Μουσαλάκης, Μουσουλάκιος), Ζήμαρχος (σ. 21), Γράφων (23), Ζάρκος, Κουρκούας, Χαλίντζης, Χαμουζᾶς (σ. 29), Ματζούκης, Ἀλ(λ)ακασεύς (σ. 30), Κουφαρᾶς, Μουζάκης (σ. 31), Βρυένιος (σ. 32), Λουκάνης (σ. 34), Καραντηνός, Καρηνός, Περηνός (σ. 39), Μουρῖνος (σ. 40), Μοναστρᾶς (σ. 41), Λακερᾶς (σ. 42), Ἀλουσιανός, Φαλγάνης (σ. 44), Παπούκης, Ματζιτζικός (σ. 46), Σπαλλοκότος (σ. 52), Πλευρίτης, Ἀδροβάλανος, Ζηλιξ, Κασιματᾶς (σ. 53), Ἀσυλαίων, Ἐξαβούλιος (σ. 54), Λαλάκων, Ζητονούμιος (σ. 55). Πιθανωτέραν γνώμην περὶ τούτων πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἀντιπροτείνωμεν ἀδυνατοῦμεν, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅμως ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ καὶ περὶ τούτων ἡ ἀλήθεια: ἴσως μάλιστα καὶ τινὰ τούτων ἀποδειχθοῦν ξενικά καὶ εἰς τοιαύτην περίπτωσιν εἶναι ὅλως ματαία ἢ φροντίς τῆς ἐρμηνείας τούτων τῇ βοθηεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ λεξικοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν λοιπῶν ἔχομεν νὰ ἐπιφέρωμεν τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις.

Εἰς τὴν προσηγορίαν τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου ΙΧ (σελ. 5) Ἀγαπητός ἢ λέξις νομίζομεν εἶναι εἰλημμένη μᾶλλον ἀμέσως ἐκ τοῦ ἐπιθέτου ἀγαπητός ἢ ἐκ τοῦ βαπτιστικοῦ ὀνόματος Ἀγαπητός. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τοῦ Ἀκίνδυνος ἴσως μάλιστα θὰ ἐδικαιούτο τις νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῶν τοιούτων, ὅτι ἀρχικῶς μόνον ὡς ἐπώνυμα διδόμενα, κατήντησαν κατόπιν βαπτιστικά καὶ ἰδίως μοναχῶν ὀνόματα.—Τὸ ὄνομα Βαβύλας φαίνεται ξενικόν· εἰς πᾶσαν δὲ περίστασιν ἢ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τοὺς σημερινοὺς Βαβύλους τῆς Χίου προβληματική.

Τὸ Κασιανὸς ὡς ἐπώνυμον (σελ. 6) δύναται νὰ εἶναι ἴσως ἔθνικὸν ἐκ τοῦ Κάσιον (ὄρος καὶ πόλις πρβ. Στέφαν Βυζάντ. ἐν λ.)· τὸ ἔθνικὸν αὐτοῦ κατὰ τὸν Βυζάντιον εἶναι Κασιώτης, τίποτε ὅμως δὲν ἠμπόδιζε τοὺς μεταγενεστέρους νὰ πλάσωσι καὶ τύπον Κασιανός, προσθέτοντες τὴν ἐν μείζονι χρήσει παρ' αὐτοῖς κατάληξιν -ανός.

Τὸ Σάβας (σ. 7), τὸ παρὰ Krumbacher Geschichte der Byz. Litter. σ. 449 ἀπαντῶν, δὲν ἔπεται ὅτι εἶναι ἐπώνυμον· δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀπλοῦν βαπτιστικόν.—Τὸ Σεβαστιανός ἀναμφιβόλως εἶναι ἔθνικὸν ἐκ τοῦ Σεβάστεια καὶ κατ' ἀκολουθίαν διάφορον τοῦ ἀρχαιωτέρου Σεβαστιανός. Εἶναι ἀληθές ὅτι παρὰ Στεφ. Βυζ. (s. v. Σεβαστή) ἀναγινώσκεται «Σεβαστή, πόλις Ἀρμενίας, ἡ νῦν Σεβαστία καλουμένη... τὸ ἔθνικὸν Σεβαστηνός»· οὐχ ἦττον δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ τὸ Σεβαστιανός εἶναι ἕτερος ἔθνικὸς τύπος, καθ' ὅσον παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἀπαντᾷ καὶ ἡ διὰ τοῦ εἰ γραφῆ τῆς πόλεως = Σεβάστεια.—Το Συμβάτιος δὲν φαίνεται ἡμῖν ἑλληνικόν· ἴσως εἶναι ἐξελλήνισις τοῦ ἀραβικοῦ Sindbad. τοῦτο δὲ κλίνομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ἂν καὶ γνωρίζομεν ὅτι τὸ ξένον τοῦτο ὄνομα μεταφέρεται εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τὸν τύπον Συντίπας. Εἰς πᾶσαν περίστασιν ὅμως δὲν ἐννοοῦμεν, πόθεν προῆλθε ἡ παρὰ Pape-Benseler ἐρμηνεία τῆς λέξεως Συμβάτιος (Friedler). Τοῦ λόγου παρεμπροσθέντος περὶ τοῦ λεξικοῦ Pape-Benseler πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι περὶ τὴν ἐρμηνείαν ὀνομάτων τοῦ βυζαντινοῦ ἑλληνισμοῦ παρατηρεῖται ἐν πολλοῖς μεγάλη αὐθαιρεσία καὶ αὐτοσχεδιασμός.

Τοῦ Ἀτζυποθεόδωρος (σ. 12) ἡ παραγωγή ἀσαφής· ὁ Μ. ἐν τῷ α' μέρει τῆς πραγματείας του (σ. 22) παραθέτει τὴν τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ ἐξήγησιν τοῦ ὀνόματος «ὁ μελάγχχρος Θεόδωρος, ὃν διὰ τὸ τοῦ εἶδους μελάντερον ἐκάλουν Ἀτζυποθεόδωρον»· ἐκ τούτου γίνεται δῆλον ὅτι δὲν λανθάνεται τις προϋποθέτων τὴν ὑπάρξιν ἐπιθέτου ἄτζυπος (ἐκ τοῦ ἀ + τζύπα ἢ τσύπα)· ἡ λέξις τσύπα σώζεται καὶ σήμερον καὶ σημαίνει τὸν φλοιόν, τὸν ὑμένα, τὴν ἐπιδερμίδα, σώζεται δὲ καὶ ἐπίθετον ἀτσύπωτος καὶ ξετσύπωτος = ὁ ἐστερημένος φλοιοῦ ἢ ἐπιδερμίδος, λεγόμενον δὲ περὶ ἀνθρώπου σημαίνει τὸν ἀναιδῆ. Διὰ τὸ ὅμως τὸν μελάγχχρον Θεόδωρον ἐκάλουν Ἀτζυποθεόδωρον οἱ Βυζαντινοί, εἶναι ζήτημα τὸ ὁποῖον ὀριστικῶς δύναται νὰ λυθῆ μόνον ἀφοῦ πεισθῶμεν τίνα σημασίαν εἶχε παρ' αὐτοῖς ἡ λέξις ἄτζυπος· ἐκτὸς ἐὰν τοὺς μέλανας ἐθεώρουν ἐστερημένους ἐπιδερμίδος.—Προκειμένου περὶ τοῦ Χαμαιλέων νομίζομεν ὅτι ἀπατᾶται ὁ Μ. θέλων νὰ σχετίσῃ αὐτὸ πρὸς τὸ εὐμετάβλητον τοῦ χαρακτῆρος τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ὀνόματος σαφέστατα ἐξηγῆι τὸ παρ' αὐτοῦ τοῦ Moritz ἐκ τοῦ Συμεῶν Μαγίστρου παρατιθέμενον. χωρίον (Progr. I σ. 29) «ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν κοντός, διὸ καὶ χαμαιλέων προσηγορεύετο», ὥστε ἐκ τοῦ χαμαί (χάμω, χαμηλός) καὶ Λέων.—Τὸ στραβός δὲν ἐκφράζει μόνον τὸ schielen, ὅπως νομίζει ὁ Μ., ἀλλ' ἐν γένει τὸ ἐναντίον τοῦ εὐθύς, ὀμαλός· περὶ ὀφθαλμῶν δὲ λέγομενον σημαίνει ὄχι μόνον τὸν παραβλῶπα ἀλλὰ καὶ τὸν μονόφθαλμον ἢ τὸν βεβλαμμένον καὶ πάσχοντα τοὺς ὀφθαλμούς. Κατὰ ταῦτα τὸ μὲν Στραβοβασίλειος καὶ Στραβορωμανός ἔχουν σχέσιν πρὸς τὴν τελευταίαν σημασίαν τοῦ ἐπιθέτου· τὸ Στραβοσπόνδυλος ὅμως ἔχει μᾶλλον τὴν γενικωτέραν σημασίαν αὐτοῦ· εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ ἐπίθετον στραβοσπόνδυλος = ὁ ἔχων στραβούς τοὺς σπονδύλους, ἴσως ὁ καμπούρης, ὁ στραβολαίμης ἢ τι τοιοῦτον.

Ἀμφίβολον, ἂν τὸ Κατακαλὼν (σ. 13) δύναται νὰ ἔχη τὴν σημασίαν τοῦ Zauberer, ὡς παραδέχεται ὁ Μ. ἀκολουθῶν τὴν γνώμην τὴν παρὰ Pape-Benseler· ἡ γνώμη αὕτη πιθανῶς προῆλθεν ἐκ τούτου, ὅτι ἐσχετίσθη τὸ ὄνομα πρὸς τὴ ρῆμα κατακλεῖν καὶ προσεκλήθησαν εἰς βοήθειαν δωρικαὶ τροπαί· ἀσυγχώρητος ὁμως εἶναι εἰς πᾶσαν περίστασιν ὁ Μ., ὅστις ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ἤδη πολὺ πρότερον τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἤρχετο εἰς φῶς τὸ βυζαντινὸν ὄνομα Κατακαλὼν εἶχον παύσει δρῶσαι δωρικαὶ τροπαὶ καὶ ὅτι ἡ ἐκ τοῦ κατακλεῖν παραγωγὴ τοῦ ὀνόματος Κατακαλὼν εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀσυγχώρητος ἀναχρονισμός. Ἡ κατάληξις τοῦ ὀνόματος (-ων) καὶ μάλιστα ἀκλίτως μᾶς ἐμποδίζει νὰ παραγάγωμεν τὴν λέξιν ἐκ τοῦ κατὰ + καλός, καθ' ὅσον ὁ φυσικώτερος τύπος τότε ἔπρεπε νὰ εἶναι Κατάκαλος· τὸ ἀκλιτον τῆς λέξεως μᾶς ὡθεὶ νὰ ἀποδώσωμεν αὐτῇ ἀρχὴν ξενικὴν· τὸ ὄνομα τίς οἶδε πόθεν προελθὼν εἶχε κατ' ἀρχὰς τὸν τύπον Κατακαλόν, εἶτα δὲ ἐξελληνισθὲν μετέπεσεν εἰς τὸ Κατάκαλος, ὅπερ καὶ μέχρι σήμερον ἀκούεται. Παρομοίᾳ δυσκολίας παρέχει ἡμῖν καὶ ἡ ἐτυμολογία ἐτέρου ὀνόματος εἰς—ων, Ἐξαμπλάκων καὶ εἰς τὰς αὐτὰς ὑποψίας ἐμβάλλει ἡμᾶς· ἐκτὸς ἂν παραδεχθῆ τις, ὅτι ὑπῆρχε πόλις ἢ κώμη Ἄμπλακα(τὰ) καλουμένη, καὶ ὁ ἐκ ταύτης καταγόμενος ἔφερεν ἀρχικῶς τὴν προσηγορίαν—ὁ ἐξ Ἀμπλάκων, ὅθεν Ἐξαμπλάκων καὶ μετὰ ταῦτα Ἐξαμπλάκων· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀνάλογον αὐτοῦ θὰ ἦτο τὸ Τουραβδηνός ἐκ τοῦ ὁ τοῦ Ράβδιος (πρβλ. σ. 40).

Τὸ Κατανάγκης (σ. 14) ἀμφίβολον, ἂν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἀρχαῖον φάρμακον καὶ φυτὸν· κατανάγκη· ἴσως ἐδόθη τοιοῦτον ἐπώνυμον τούτου ἕνεκεν, ὅτι τὸ πρόσωπον ἔκαμνε μεγάλην χρῆσιν τῆς φράσεως κατ' ἀνάγκην.— Δὲν ἐννοοῦμεν δὲ ποῦ κεῖται ἡ Volksetymologie τοῦ ἐπωνύμου Χρυσοβέργης, οὔτε πόθεν ἐξάγεται ἡ σημασία Besitzer der goldenen Wünschelrute· εἶναι ἀπλῶς σύνθετον ἐκ τοῦ χρυσός (= χρυσοῦς) καὶ βέργα καὶ σημαίνει τὸν ἔχοντα χρυσοῦν βέργαν.

Τὸ Λεοντάρης (σελ. 15) φαίνεται μᾶλλον ὄνομα ἐπαγγέλματος.—Τὸ δὲ Βαρδαλῆς τουρκικὴν κατάληξιν φέρον θεωρητέον ὡς ἐθνικὸν καὶ ξενικόν.—Περὶ τοῦ Κουρτίκιος θὰ ἀποφανθῶσιν οἱ Ἀρμενολόγοι.

Τὸ Γίδος (σελ. 16) εἶναι προφανέστατα ξενικὸν καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχον πρὸς τὸ γίδιον. ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ ἀποπειρώμενος νὰ παραγάγῃ τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ γίδιον ὑπόκειται καὶ εἰς ἓν εἶδος ἀναχρονισμοῦ, ἂν δὲν κατορθώσῃ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι κατ' ὄν αἰῶνα ἤρχετο εἰς φῶς τὸ Γίδος ἐλέγετο ὑπὸ τῶν συγχρόνων γίδιον ἢ γίδιν.

Ἀπίθανον φαίνεται τὸ λεγόμενον (σ. 16), ὅτι τὸ ἐπώνυμον Γρύλλος ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ παρὰ Σουῖδα (s. v.) γραφόμενον «καὶ γρύλλος ὁ χοῖρος¹⁾». Προκειμένου περὶ τοῦ βυζαντινοῦ Γρύλλος ἴσως πιθανώτερον, ὅτι γίνεται ἐκ τοῦ ἐντόμου γρύλλος (= die Grille, γαλλ. grillon).—Τὸ Ἐζυράκης προφανῶς τουρκικὸν γίνεται ἴσως ἐκ τοῦ τουρκικοῦ tschirak = μαθητής, μαθητευόμενος (τέχνης), προστατευόμενος δημιουργημα, ἀρχάριος.—Καὶ τὸ Πουπάκης νομίζομεν τουρκικῆς προελεύσεως, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅπως μάταιον εἶναι νὰ προσπαθῶμεν νὰ

1) Πρβλ. Λεξ. τ. Κυρ. Ὄνομ. Pape-Benseler.

ἀποδώσωμεν αὐτῷ ἑλληνικὴν ἀρχὴν· ἄλλως τε δὲ εἶναι καὶ πάλιν ζήτημα, ἂν τὸ σήμερον λεγόμενον ποῦπα ἐλέγετο καὶ τότε οὕτω. — Τὸ Πουλάδης θὰ γίνηται ἐκ τοῦ ὑποκοριστικοῦ πουλάδιν.

Τὸ Δελφινᾶς ὀρθότερον νὰ θεωρηθῆ ὡς ὄνομα ἐπαγγέλματος καὶ ὄχι *der grosse Delphin*.

Τὸ Μυξιάρης (σελ. 17) δὲν ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν, εἰς ἣν ὑπάγει αὐτὸ ὁ Μ., οὐδὲ ἔχει σχέσιν ἄμεσον πρὸς τὸν παρὰ Δουκαγγίω ἀναφερόμενον ἰχθύον· εἶναι ἀπλούστατα ἐπώνυμον ιδιότητος καὶ ιδιότητος οὐχὶ τιμητικῆς, διότι γίνεται ἐκ τοῦ μύξα· τὸ μυξιάρης λέγεται καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον (πρβλ. Λεξ. τῆς καθ' ἡμᾶς διαλέκτου ὑπὸ Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου)· ὅτι δὲ ἡ ιδιότης αὕτη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς χαρακτηρισμὸς καὶ ἔνεκα τούτου ὡς ὀνομασία ἰχθύος, οὐδεμία ἀμφιβολία. — Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ τὸ Γαριδάς δὲν ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην οὐδὲ σημαίνει «*der grosse Krebs*»· εἶναι ἀπλῶς ἐπώνυμον ἐπαγγέλματος = ὁ ἀλιεύων ἢ πωλῶν γαρίδας. — Τὸ Δένδερικς προφανέστατα ξενικὸν οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ δένδρον. — Ἀναφορικῶς τοῦ Τριφύλλιος πιθανώτερα φαίνεται ἡμῖν ἢ παρὰ Συνεχ. Θεοφάν. ἀπαντῶσα γραφή Τριφύλιος· τὸ ὄνομα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐθνικόν.

Τὰ Τζιπουρέλλης (σ. 19) καὶ Χαβάρων ξενικά.

Τὸ Καπνογένης (σ. 20) ὁμολογουμένως ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ γένειον, ἴσως ἔνεκα τοῦ χρώματος = ὁ ἔχων πῶγωνα χρώματος καπνοῦ. — Τὸ Κρίθινος ἴσως καὶ ἐκ τοῦ Κριθαί (= λιμὴν παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν). — Περὶ τοῦ Μέλης καὶ Μέλίας εἴπομεν τὴν γνώμην ἐν τῇ κρίσει τοῦ α' μέρους (Βυζ. Χρον. V. σελ. 715 καὶ 718)· ὥστε καθ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ θεωρηθῶσι ταῦτα ὡς *Gewerksnamen*, ὅπως οὐδὲ τὸ Μελισσηγός (ἐθνικόν)· μόνον τὸ Μελισσοουργός εἶναι ἐπώνυμον ἐπαγγέλματος. — Τὸ Χαράκτης οὐχὶ «*Graben, Bollwerk*», ἀλλ' ὁ χαράσσω.

Τὸ Θεολλόγος εἶναι πιθανῶς ἀπὸ σκοποῦ παραφθορὰ τοῦ Θεολόγος, ὥστε νὰ προσεγγίξῃ τῷ θολολόγος = ὁ θολὰ, ἀσαφῆ λέγων. — Διατί τὸ Κεκαυμένος ἐξηγητέον «*der Unglückliche*»· ἴσως ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος ἐκ τούτου, ὅτι τὸ πρόσωπον τὸ λαβὸν τὴν ἐπωνυμίαν πράγματι ἐκάη, ἢ ἔφερε σημεῖα καύσεως εἰς τὸ πρόσωπον. Ἐκτὸς δὲ τούτου πρέπει νὰ ληφθῆ ἴσως ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἐπαρχία τῆς Πισιδίας ὑπάρχει καλουμένη Λαοδίχεια ἢ Κεκαυμένη. Πρβλ. Σύνταγμα Ράλλη καὶ Ποτλῆ V σ. 462. — Ἡ ἐκ τοῦ πλανώδης παραγωγὴ τοῦ ἐπωνύμου Πλανούδης φαίνεται ἀπίθανος· ἴσως παρήχθη τῇ προσθήκῃ τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως — οὔδης ἐκ τοῦ πλάνος.

Τὸ Στράτης (σ. 25) πιθανῶς παρήχθη κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ Εὐστράτιος· τοιαύτη συγκοπὴ τοῦ ὀνόματος λαμβάνει χώραν ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ. — Τὸ Τζυκανδύλης ξενικόν. — Περὶ τῆς παραγωγῆς τῆς λέξεως Βουκελλάριος ἦτον ὅλως περιττὸν νὰ παραθέσῃ ὁ Μ. τὸ παρὰ Δουκαγγίω ἀναφερόμενον χωρίον (ἐκ τοῦ βουκα + ?)· ἡ λέξις οὐχὶ ἐκ τοῦ βουκα, ὅπως παρὰ Δουκ. ἐρμηνεύεται, παράγεται, ἀλλὰ λατινικῆ οὔσα (*buccellarius*) γίνεται ἐκ τοῦ *buccella* (*ein kleiner Mundbissen*) καὶ ἐρμηνεύεται: *Commissbrotler, Stationssoldat* (Πρβλ. *Latin-deutsches Handwörterbuch von K. Georges 1879*).

Ἀναφορικῶς τοῦ ἐπωνύμου Χαλκοτούβης πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ παρὰ

Δουκ. (Gloss. σελ. 1588) ἀναγινωσκόμενον «Χαλκότουβον, aeneum tibiale. Constant. in Tacticis pag. 4: κλιβάνια καὶ κασίδας καὶ μανικέλλια καὶ χαλκότουβα καὶ κοντάρια μακρότερα. Idem pag. 18 ἐχέτωσαν δὲ καὶ χειρομάνικα, ἤγουν χειρόψελλα σιδηρᾶ καὶ ξύλινα καὶ ποδόψελλα ἤγουν χαλκότουβα.... apud Seyl. pag. 739 occurrit nescio quis Leo χαλκοτούβης cognominatus». Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται δῆλον ὅτι χαλκότουβον ἐσήμαινε τὴν περικνημίδα ἢ κνημίδα τῶν ἀρχαίων, ὥστε χαλκοτούβης δύναται νὰ εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν χρῆσιν τοιούτων ποιούμενος.

Τὸ Χορτάτζης (σ. 27) τουρκικόν (?)· εἰς πᾶσαν περίστασιν ἀδύνατος ἢ ἐκ τοῦ χορτάζω παραγωγή. Τὸ Σαλοφακίολος (σ. 29) δὲν ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν Gewerbs- und Handwerksnamen, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὴν κατηγορίαν I, 3 (σελ. 11 = Komponirte Taufnamen)· οὐδεμίαν δὲ παρέχει δυσκολίαν ἢ ἐρμηνείαν τοῦ πρώτου συνθετικοῦ στοιχείου, καθ' ὅσον εἶναι τὸ γνωστὸν ἐπιθέτον σαλός· ἐκ τούτου γίνεται φανερόν πόσον ἀπατάται ὁ Μ. προτείνων τὴν μετατροπὴν τοῦ ὀνόματος εἰς Σαλγοφακίολος! Ἄν ἀρχίσωμεν εἰς τοιαύτας εἰκασίας νὰ καταφεύγωμεν, διὰ νὰ ἐξηγήσωμεν τὰ ἀνεξήγητα ἢ ἀκατάληπτα ἡμῖν, τότε δυνάμεθα εὐκολώτατα νὰ εὐρίσκωμεν πανταχοῦ διέξοδον.—Περὶ τοῦ Μανιάκης ἴδε τὰ γραφόμενα ἐν τῷ α' μέρει (Βυζ. Χρον. V σελ. 718).—Τὸ Χρυσολωρᾶς δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀπλῶς ὁ κεκοσμημένος διὰ χρυσοῦ λώρου ἢ λωρίου· δὲν γνωρίζομεν καμμίαν τοιαύτην εἰδικότητα τεχνικὴν (Verfertiger goldverzierter—emallirter Riemen), ὥστε νὰ παραδεχθῶμεν αὐτὸ ὡς ὄνομα ἐπαγγέλματος.

Τὸ Μαγκαφᾶς (σ. 30) εἶναι δύσκολον νὰ ἐξαχθῇ φωνητικῶς ἐκ τοῦ μάγκιψ.

Τὸ Λάρδυσ σ. 31 (γρ. Λαρδύς) γίνεται ἐκ τοῦ ἐπιθέτου λαρδύς = παχύς.

Περὶ τοῦ Καρύκης (σελ. 32) ἀμφιβάλλομεν, ἂν εὐρίσκειται ἐν σχέσει τινὶ πρὸς τὸ ἀρχαϊκὸν καρύκη πιθανώτερον ὅτι καὶ τοῦτο ξενικόν. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως καρύκη ἀνάγκη νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἀπατάται ὁ Μ. ἐρμηνεύων αὐτὴν διὰ τῆς γερμανικῆς Blutwurst. Καθ' ὅσον εἰς ἐμὲ γνωστὸν τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἀλλᾶντος (Blutwurst) ἦτο ἄγνωστον οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τοὺς νεωτέρους· τὸ καρύκη τῶν ἀρχαίων ἐρμηνεύεται πρὸς Ἡσυχίῳ «βρωμα λύδιον ἐξ αἵματος καὶ ἄλλων ἡδυσμάτων, ἀφ' οὗ τὸ συνταράττειν καὶ ἀναδεύειν καρκεύειν φασίν».

Περὶ τοῦ Ἐψητόπουλος (σ. 33) ἀγνοοῦμεν πόθεν ἐξάγει ὁ Μ. τὴν ἐρμηνείαν «Sohn des Koches». Τὸ ἐψητός καθ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ σημαίνει τὸν μάγειρον, ἀλλὰ μόνον τὸν ψημένον ἢ βρασμένον (gekocht), τύπος δὲ ἐψητῆς εἶναι ἡμῖν ἄγνωστος· τίς οἶδε διὰ ποῖον λόγον ἔλαβέ τις τὸ ἐπώνυμον Ἐψητός καὶ οἱ ἀπόγονοὶ αὐτοῦ ὠνομάσθησαν Ἐψητόπουλοι.—Τὸ Τερνικοκόπουλος ἴσως εἶναι παράγωγον ἐξ ὀνόματος τινος ἢ ἐπωνύμου ξενικοῦ, ὁ Τερνίκης.

Καὶ τὸ Ἀβούκης (σελ. 34) φαίνεται ἡμῖν ξενικόν, ἢ δὲ ἐκ τοῦ ἀβουκάτος παραγωγή ἀπίθανος.—Τὸ Κρυβιτζιώτης εἶναι κατὰ τὴν κατάληξιν ἐθνικόν, ἢ δὲ ἐκ τοῦ Κρόβυζοι—Κρύβυζοι παραγωγή τοῦ ἀπίθανος· ὀρθότερον νὰ προϋποθέσωμεν τὴν ὑπαρξίν πόλεως ἢ χωρίου ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Κρυβίτζα.—Τὴν ἐρμηνείαν τῆς λέξεως Μωαβίτης πρέπει νὰ ζητήσῃ τις ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ. Μωαβίται

ἦσαν οἱ κάτοικοι τοῦ Μωάβ ἀλλὰ συγχρόνως ἀπετέλουν ἔθνος ἐχθρικῶς διακείμενον πρὸς τοὺς Ἑβραίους καὶ ἐν μεγάλῃ διαστάσει εὐρισκόμενον πρὸς αὐτοὺς λόγῳ θρησκείας (πρβ. Δευτερονόμ. 23, 3). Ὅτι ταῦτα ἠδύναντο νὰ δώσωσιν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἀποδοθῇ ἡ λέξις ὡς ἐπώνυμον προσώπου, τοῦ ὁποίου αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις δὲν συνεπιβάλλοντο πρὸς τὰς τῶν ἄλλων, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολία.

Ἀκροπολίτης (σελ. 36) οὐχὶ «der auf der Burg wohnende», ὡς νομίζει ὁ Μ., ἀλλ' ὁ κάτοικος τῆς Ἀκροπόλεως· ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο δύο πόλεις ἀναφέρει Στέφανος ὁ Βυζάντιος (σελ. 40) «Ἀκρόπολις πόλις Λιβύης· ἔστι δὲ καὶ Αἰτωλική· ὁ πολίτης Ἀκροπολίτης· δύναται καὶ Ἀκροπολιεύς, ὡς Τετραπολιεύς».—Ὅτι καὶ τὸ Δεκαπολίτης προϋποθέτει πόλιν ὑπὸ τὸ ὄνομα Δεκάπολις, οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν· ἢ ἐκ τοῦ Δέκατον (eine Ortschaft in der Nähe Konstantinopels) παραγωγὴ τῆς λέξεως φαίνεται ἡμῖν ἀδύνατος.—Ἀπίθανος φαίνεται ἡμῖν καὶ ἡ ἐκ τοῦ Καρύαι (sic) παραγωγὴ τοῦ Καρυανίτης· ἐκ τοῦ Κάρυα (χωρίον τῆς Λακωνικῆς παρὰ Στεφ. Βυζ. σελ. 239) τὸ ἐθνικὸν εἶναι κατὰ Βυζάντιον Καρυάτης καὶ Καρυαῖος καὶ Καροιεύς.

Ἡ ἐκ τοῦ Πάννος (einer Stadt in Ἐπαρχία Θηβαίδος) παραγωγὴ τοῦ Πανουκωμίτης φαίνεται ἡμῖν ἀπολύτως ἀδύνατος· περὶ τῆς λέξεως ἐγένετο λόγος καὶ ἐν τῇ α' κρίσει (σ. 718), ὅπου ἐξηγέχομεν τὴν ἡμετέραν γῶμην.

Περὶ τῶν Ἁγιοθεοδωρίτης (σ. 38), Ἁγιοσυμεωνίτης, Ἁγιοχριστοφορίτης κ. λ. π. ὡς καὶ περὶ τοῦ Μονώτης εἶπομεν τὴν γνώμην μας ἐν τῇ α' κρίσει.—Βλαχερνίτης δὲν εἶναι der am Blachernenpalaste (in Konstantinopel) wohnende· ὁ Μ. γνωρίζει μόνον τὸ παλάτιον τῶν Βλαχερνῶν, ἐνῶ ὑπῆρχε καὶ Νεώριον τῶν Βλαχερνῶν, ναὸς τῶν Βλαχερνῶν καὶ τεῖχος ἢ μονότειχος ἢ καστέλλιον τῶν Βλαχερνῶν καὶ κατὰ τὸν Σκαρλαῦτον Βυζάντιον «ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐγνωρίζετο ὅλον τὸ δυτικοβόρειον ἄκρον τῆς πόλεως, τὸ μεταξὺ τῶν τοῦ Ἐκτου λόφου ὑπωρειῶν καὶ τοῦ Κερατίου κόλπου» (ἴδ. Βυζ. Κωνσταντινούπ. I 583), ὥστε Βλαχερνίτης δύναται νὰ εἶναι ὁ κάτοικος τῆς συνοικίας Βλαχερνῶν.—Τὸ Καλλικρηνίτης δὲν εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ Κρηνίτης, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ Καλὴ Κρήνη ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ὄνομα τόπου «Καλὴ κρήνη» οὐδόλως ἀμφίβολον· ἀνάλογα τούτου ἔχομεν τὰ «Καλὴ ἀκτὴ» μὲ ἐθνικὸν Καλακτίτης ἢ Καλοακτίτης ἢ Καλοακταῖος ἢ Καλοάκτιος καὶ «Μεγάλῃ κώμῃ» μὲ ἐθνικὸν Μεγαλοκωμῆτης (ἴδ. Στεφ. Βυζαντ. σελ. 230 ἐν λ. Καλὴ ἀκτὴ).—Ἀνάλογον ἀρχὴν θὰ ἔχη πιδαῶς καὶ τὸ Μακρεμβολίτης.

Ἡ ἐκ τοῦ Ἐξακωμία κώμῃ (ἐπαρχία τῆς Ἀραβίας) διὰ συγκοπῆς παραγωγὴ τοῦ Ἐξασηνός (σελ. 39) εἶναι πολὺ τολμηρὰ καὶ ἀπίδαως.

Τὸ Σπартηνός (σελ. 40) βεβαίως οὐχὶ ἐκ τῆς λακωνικῆς Σπάρτης, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῆς κώμης Σπάρτης τῆς παρὰ τὸν Εὐξείνιον ἢ ἐκ τοῦ ὄρους Σπάρτου (Στεφ. Βυζ. «ἔστι καὶ Σπάρτον ὄρος καὶ Σπάρτη κώμῃ, πλησίον τοῦ Εὐξείνου Πόντου» σελ. 387).—Τὰ λαζηνός καὶ Μουρίνος φαίνονται ξενικά.—Περὶ τοῦ Κυδώνης καὶ Κυδωνίδης εἶπομεν ἐν τῇ α' κρίσει.—Περὶ τοῦ Παδιάτης (Παδυάτης), ἂν καλῶς ἐνθυμούμεθα, ἀνέγνωμέν που ὅτι ἐδόθη εἰς τινα ἐξ Ἰταλίας καταγόμενον καὶ ἴσως ἐκ Παδοῦης.

Μοναστηριώτης (σελ. 41) δὲν ἔπεται ὅτι εἶναι aus Monastir in Makedonien.

τὸ ὄνομα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐδόθη καὶ ἐκ παντὸς ἄλλου μοναστηρίου· ἄλλως τε δὲ ἢ ἐν λόγῳ μακεδονικῆ πόλις δὲν γνωρίζομεν ἂν ὠνομάζετο καὶ παρὰ Βυζαντινοῖς Μοναστήριον· πιστεύομεν μάλιστα ὅτι τὸ ὄνομα Μοναστήριον ἤρχισεν ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ ὅτι πρότερον ὠνομάζετο ἢ πόλις Δεάβολις.—Ὁ δὲ Μοναστρᾶς, ὃν ἡ Ἄννα Κομνηνὴ μιζοβάρβαρον καλεῖ (II 235, 9), εἶναι ὁμολογούμενος ξένος καὶ ὡς τοιοῦτος οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν Μοναστηριώτην.

Ἀμφίβολον (σελ. 42) ἂν τὸ Στυππῆς ἐκ τοῦ Στυππειώτης γίνεται· δύναται νὰ παράγῃται καὶ ἀμέσως ἐκ τοῦ στυππίου.—Τὸ Λακερᾶς φαίνεται μᾶλλον ἐπώνυμον ἐπαγγέλματος· βεβαιότερον δὲ τὸ Μελιτᾶς, ὅπερ γίνεται ἐκ τοῦ μέλι καὶ ὄχι ἐκ τοῦ Μελίτη, Malta· ἴσως δὲ καὶ τὸ Φαρᾶς εὐρίσκεται ἐν σχέσει πρὸς τὸ φαρίν.

Ἀπίθανος ἢ ἐκ τοῦ Καλάμαι παραγωγή τοῦ Καλαμάνος· τὸ ἐπώνυμον ἔφερε κατὰ τὸν Κίναμον (σ. 216) ὁ δούξ τῆς Κιλικίας Κωνσταντῖνος «ὃν Καλαμάνον ἐπεκάλουον νεανίαν»· ὅπερ δηλοῖ ὅτι τὸ ἐπώνυμον ἐδόθη αὐτῷ κατὰ τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν, μένει ὅμως ἄγνωστον τὸ διατί.—Τὸ Ἀγγούρης ἴσως εἶναι καὶ σκωπτικὸν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ σχετισθῇ πρὸς τὸ ἀγγούρι. Ὁ Δουκ. φαίνεται ὅτι παραδέχεται τοιαύτην σχέσιν διότι ἀναφέρει τὸ ὄνομα ἐν λέξει ἀγγούριον (Αεξ. σελ. 9).—Περὶ τοῦ Δαφνοπάτης καὶ Δαφνομίλης εἶπομεν ἤδη τὴν γνώμην μας.

Τὸ Μηθύμης (σ. 44) ἀπίθανον νὰ γίνηται ἐκ τοῦ Μήθυμνα, τῆς ὁποίας τὸ ἐθνικὸν εἶναι Μηθυμναῖος (ἴδ. Steph. Byz. σελ. 297)· ἢ δὲ κατάληξις—αῖος δὲν ἦτον ἀπὸ τὰς μὴ προσφιλεῖς εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς.—Τὸ Λυζικός καὶ Λιζικός γραφόμενον (ἴσως δὲ εἶναι τὸ αὐτὸ ἐπώνυμον ὅπερ καὶ παρὰ Θεοδώρῳ Προδρόμῳ ἀπαντᾷ ὑπὸ τὴν μορφήν Λίζιξ πρβ. Migne Patrolog CXXXIII σελ. 1285) εἶναι δυνατὸν νὰ προέρχεται ἐκ τοῦ ἐπιθέτου λιζιος, ligius, vassalus seu cliens (Duc. ἐν λ.)· τοιοῦτόν τινα ὑπαινιγμὸν τοῦλάχιστον παρέχει ὁ Πρόδρομος ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ ἐπιστολῇ γράφων· πλὴν ἄλλον (γρ. ἀλλά) κἂν σὺ τὴν Λιζικὴν σημασίαν παρώσω, ἄπιστός μοι φίλος γενόμενος, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τὴν προδρομικὴν· προτρέχω γὰρ κἂνταῦθα καὶ τὴν παροῦσαν προχαράττω γραφήν.—Τὸ Παρασκευιώτης κατάληξις ἐθνικοῦ ὀνόματος φέρον ἴσως γίνεται ἐκ τοπικοῦ τινος ὀνόματος Παρασκευή, ἢ Ἁγία Παρασκευή.

Τὸ Μακρηνός δύναται νὰ εἶναι ἐκ τοῦ Μάκρη (πολίχνη ἐν Θράκῃ)· ἴσως ὅμως γίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπιθέτου μακρυνός.—Τὸ δὲ Μακρογόννης δὲν εἶναι einer, der grosse Eltern hat, ὅπως νομίζει ὁ Μ., ἀλλ' ἐκ τοῦ μακρός + γόνου = ὁ ἔχων μακρὰ γόνατα· ἀνάλογον πρὸς τοῦτο εἶναι τὸ νεώτερον Κοντογόννης.

Καὶ τὸ Σαραντηνός (σελ. 46) φαίνεται νὰ ἔχη κατάληξιν ἐθνικὴν· ἴσως γίνεται ἀπὸ τοὺς ἀγίους Σαράντα ἢ ἐξ ἄλλου τινος ὀνόματος τόπου, ἐν ᾧ ὁ ἀριθμὸς σαράντα εἶναι κύριον συστατικόν (Σαράντα ἐκκλησίαι?).—Τὸ Βραχάμιος ξενικὸν οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ βραχύς, οὐδὲ δύναται τὸ -άμιος νὰ εἶναι κατάληξις ἐλληνικῆ.—Καὶ τὸ Παπούκης ὁμοιάζει ξενικόν.—Τὸ Γογγύλης ἴσως γίνεται ἐκ τοῦ γογγύλιον (γογγύλιον = die Runkelrübe).—Τὸ Καναβούριος οὐδεμία ἀνάγκη νὰ ἐκλάβωμεν ὡς Weiterbildung τοῦ Καναβός, ἀφοῦ θὰ ἦτο ἐν χρήσει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἢ λέξις Κανναβούριον = κανναβόσπορος (γαλλ. chenevis).

Νυκτωπᾶς (σελ. 47) πιθανώτερον ἐκ τοῦ νύξ καὶ ὑπάγω = ὁ ἐν νυκτὶ πορευόμενος (ὑπνοβάτης?). — Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν σημασίαν τῶς λέξεως σγουρός ὀρθῶς ὁ Μ. ἀνασκευάζει τὴν πλάνην τοῦ Δουκαγγίου· τὸ σγουρός ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰς τρίχας καὶ οὐχὶ εἰς τὸ χρῶμα καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν οὐλόθριξ. Ἄδικον μόνον ἔχει ὁ Μ. φροντίζων νὰ ἐξαιρέσῃ τῆς σημασίας ταύτης τὸ Σγουρίτζης (ἐπώνυμον ἵππου)· καὶ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ ἵππον οὐλοχαίτην· καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ τὸ Σγουρομάλλης = οὐλόθριξ.

Ζήτημα ἂν τὸ Στραβοτριχάριος δύναται νὰ εἶναι in der Bedeutung gleich τῷ Σγουρομάλλης· καθ' ὅσον τὸ μὲν σγουρός προϋποθέτει κανονικότητά τινα καὶ τάξιν, τὸ δὲ Στραβοτριχάριος πρέπει νὰ σημαίνῃ ἄνθρωπον τοῦ ὁποίου αἱ τρίχες δὲν διακρίνονται ἐπὶ ὁμαλότητι.—Ὅτι τὸ Καρχύμαλλος δὲν εἶναι Wollkopf, ἀλλὰ schwarzhaarig εἶπομεν ἐν τῇ α' κρίσει.—Καὶ τὸ Κτενᾶτος, ἂν κρίνῃ τις ἐκ τῆς καταλήξεως, θὰ δυσκολευθῇ νὰ τὸ παραδεχθῇ ὡς der schön frisierte· ὀρθότερον νὰ τὸ ἐρμηνεύσῃ τις διὰ τοῦ κτενοειδῆς.—Τὸ Μυστάκων εἶναι μεγεθυντικὸν καὶ σημαίνει τὸν ἔχοντα μεγάλους μύστακας.—Τὸ Κούρικος ὁ Μ. σχετίζει πρὸς τὸ παρὰ Δουκ. Κουρίσκος! ἐν γένει εἶναι πολὺ εὐκόλος ὁ Μ. εἰς τὸ νὰ ἀνευρίσκῃ σχέσιν ἐκεῖ, ὅπου οὐδεμία τοιαύτη ὑπάρχει μὴ προσέχων μάλιστα καὶ πολὺ εἰς τὰς φωνητικὰς ἢ γραμματικὰς μεταβολάς, αἵτινες προαπαιτοῦνται διὰ νὰ ἀποκαταστήσωσι τὴν σχέσιν· ἀρκεῖ νὰ εὕρῃ τι νὰ εἴπῃ περὶ ἐκάστου ἐπώνυμου· ἡμεῖς θὰ τὸν ἐξετιμῶμεν περισσότερο, ἂν θὰ παρετηροῦμεν ἐν περισσοτέροις ἀποροῦντα· καὶ τὸ Κούρικος εἰς ἡμᾶς ξενικὸν φαίνεται.—Ἐπίσης οὐδεμία σχέσις δύναται νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τοῦ Κουτρούλης καὶ Κουτριζάκης (diminutiv)· ποῦ εὐρέθη τὸ ζ πρῶτον, καὶ ἔπειτα διατί τὸ ου (τονούμενον) μετεβλήθη εἰς ι.—Θαυμαστὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματά του καὶ ἀναφορικῶς τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐπώνυμου Μαυροκόστας (jedenfalls mit κόστος-κόστος Ohrfeige zusammenhängend!)· θὰ ἦσαν ὅλαι αἱ ἀναζητήσεις του περιτταί, ἂν ἐφρόντιζεν ἐν τῷ ἐπώνυμῳ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ὀρθὴν γραφὴν γράφων Μαυροκώστας, τότε θὰ ἔβλεπεν ἐν αὐτῷ ἐν ἀνάλογον τοῦ Μαυροϊωάννης, Μαυροκατακαλὼν κ. τ. λ. ἄλλως τε δὲ τὸ Μαυροκώστας καὶ σήμερον ἀκόμη διασώζεται ὡς ἐπώνυμον καὶ μάλιστα παρ' ἀνθρώποις, οἵτινες οὐδὲ γνωρίζουσι τὸ κόστος.—Πῶς τὸ Ἄτζμωρος ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν πρὸς τὸ Ἄτζυπάδες δὲν ἐξηγεῖ ἱκανῶς ὁ Μ.

Προκειμένου περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως Φιλομμάτης ὁ Μ. εὐρίσκει ὀρθοτέραν τὴν γραφὴν Φιλομάτης θεωρῶν τὸ μὲν Φιλομμάτης ἀπλοῦν κλασικισμὸν τὸ δὲ Φιλομάτης παράγωγον ἐκ τοῦ δημοτικῷ μάτι· ὡς ἐκ τούτου διακρίνει γραφὴν ἀρχαϊστικὴν (Schriftsprache) καὶ δημῶδη (vulgär). Ἄν καὶ εἴμεθα σύμφωνοι ὡς πρὸς τοῦτο, ὅτι τὸ ἐπώνυμον ἔχει σχέσιν μᾶλλον πρὸς τὸ δημῶδες, οὐχ ἥττον δυσκολευόμεθα νὰ συμφωνήσωμεν πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Μ., ἐφ' ὅσον οὗτος δὲν ὀρίζει τὸν χρόνον, καθ' ὃν παρήχθη τὸ ἐπώνυμον· μόνον κατ' αὐτοῦ τὸν τρόπον ὁ ἐπιθυμῶν λεπτολόγον ἀκριβολογίαν θὰ κατορθώσῃ νὰ μᾶς πείσῃ ἂν τὸ Φιλομμάτης ἔχει δεύτερον συστατικὸν τὸ μάτι, μάτιν, ἢ ὀμματιν· ἄλλως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφύγῃ τις τοὺς ἀναχρονισμούς.—Ἐπίσης ἀπίθανος εἶναι καὶ ἡ ἀποδιδωμένη σημασία τῆς λέξεως Σκουτελλόπτης «Rundaug», τὴν ὁποίαν ὁ Μ. λαμβάνει παρὰ τοῦ Δουκαγγίου, διότι δὲν εἶναι πιστευτὸν νὰ ληφθῇ ἢ

λέξις σκουτέλλιν εἰς δῆλωσιν τοῦ στρογγυλοῦ, ἀφοῦ ὑπῆρχαν καταλληλότεραι λέξεις· καθ' ἡμᾶς πιθανώτερον φαίνεται ὅτι τὸ σκουτέλλιν ἐνταῦθα ἔχει τὸν τόπον του εἰς δῆλωσιν τοῦ λαιμάργου, τ. ἔ. ὁ ἔχων τὰς ὄψεις του ἢ τὴν ὄψιν του τεταμένην εἰς τὸ σκουτέλλιν· εἰς τοιαύτην περίπτωσιν τὸ σκουτελλόπτῆς θὰ εἶναι συγγενὲς τῷ σκουτελλογλύφτης (Πρβλ. Duc. s. v.).

Καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ Ραψομάτης (σελ. 51) δύναται νὰ σημαίνῃ τὸν ἔχοντα πράγματι τὸν ὀφθαλμὸν ἐρραμμένον κατόπιν δυστυχήματος ἴσως, ἢ εἰρωνικῶς τὸν ἔχοντα ἡμικλειστους τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ τὸν ἓνα τὸν ὀφθαλμὸν κλειστόν.—Προκειμένου περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐπώνυμου Ἀδράλεστος ὁ Μ. καταφεύγει εἰς τὸ παρά Δουκ. ἀπαντῶν ἀδράλεστος, ὅπερ οὗτος ἐρμηνεύει «fissus, dissectus, divisus»· εὐκόλως ὅμως πείθεται τις ὁ Δουκ. δὲν ἐννοεῖ κατὰ βάθος τὴν λέξιν, οὐδὲ τὴν παραγωγὴν αὐτῆς γνωρίζει, διὰ τοῦτο περιορίζεται εἰς ἀπλὴν ἐπιπολαίαν ἐρμηνείαν. ἡ λέξις γίνεται ἐκ τοῦ ἀδρός καὶ ἀλέθω (γράφ. ἀδράλεστος) καὶ σημαίνει τὸ χονδροαλεσμένον σῖτον ἢ ἄλλον τινὰ δημητριακόν· διατί δὲ ἀπεδόθη τὸ ἐπώνυμον τοῦτο εἰς ὠρισμένον πρόσωπον ἀγνοοῦμεν νὰ ὀρίσωμεν· τοῦτο μόνον μετὰ θετικότητος δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν, ὅτι βεβαίως οὐχὶ δι' ὃ λόγον ἀπεδόθη τὸ Cicero τῷ Κικέρωνι.

Τὸ Κουτζουλάτος (σελ. 52) δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ τὸν «Verstümmelte». πιθανώτερον ὅτι ἡ λέξις ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ παρά Δουκ. ἀπαντῶν κούτζουλον (ὅπερ λέγεται καὶ κουσ(σ)ούλιον, κουσ(σ)οῦλιν) καὶ σημαῖνον κατὰ Δουκ. camasus, amphimallus· ὅτι ὁ φορῶν τοιοῦτον φόρεμα ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὸ ἐπώνυμον Κουτζουλάτος, οὐδεμίαν ἀμφιβολία.

Καλοπόδιος ἴσως οὐχὶ «mit schönem Fuss», ἀλλὰ μᾶλλον σχετιστέον πρὸς τὸ καλοπόδιον (ἀρχ. καλόπους) = Leisten (σήμερον: τὸ καλαπόδι).—Τῆς πόλεως Πλευρῶν Στέφανος ὁ Βυζάντιος τὸ ἐθνικὸν δίδει οὐχὶ Πλευρωνίτης ἀλλὰ Πλευρώνιος καὶ Πλευρωνεός.—Τὰ περὶ τοῦ Ἀδροβάλανος λεγόμενα ἴσως ἔχουσι πιθανότητά τινά· τὰ περὶ τοῦ Κουλέων ὅμως ἐκ τοῦ Κουλός, Culus podex (= per magno podice insignis) εἶναι οὐ μόνον ἀπαράδεκτα ἀλλὰ καὶ ἄντικρυς πλάνη· εἰς τὴν πλάνην ὅμως ταύτην ὤθησε τὸν Μ. μᾶλλον ὁ Δουκ., ὅστις ἐν λέξει Κουλός γράφει: «Culus, Lexicon Cyrilli προσεδρία τοῦ κουλοῦ, διηνεκῆς καὶ ἐπίπονος ἀσχολία», ἀλλὰ καὶ ὀλίγον μόνον ἂν προσέξῃ τις εἰς τὸ παρατιθέμενον χωρίον θὰ πεισθῇ, ὅτι δὲν πρόκειται, εἰ μὴ περὶ τοῦ ἐπιθέτου κουλός, ὅπερ συχνότερον γράφεται κουλλός· αἰρομένης λοιπὸν τῆς λέξεως κουλός μετὰ τῆς σημασίας τῆς (culus), μένει μετέωρος ἢ θεωρία περὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως Κουλέων, ἣν ὁ Μ. ἐπὶ τοῦ χωρίου Δουκ. ἐστήριξεν.—Τὸ Δεξιός δύναται νὰ σημαίνῃ ὄχι μόνον der Geschickte ἀλλὰ καὶ ὁ δεξιόχειρ.—Τὸ Λαμπέτης ὁμοιάζει ἰταλικῆς ἀρχῆς.—Τὸ Κακόριζος δυνατὸν νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ κακορίζικος (κακός + risico).

Τὰ ἐπώνυμα (σελ. 54) Σπονδύλης καὶ Παρασπόνδυλος οὐδεμίαν σχέσιν δύνανται νὰ ἔχουν πρὸς τὸ σπονδαί, καθ' ὅσον τὸ μὲν Σπονδύλης φαίνεται ὅτι γίνεται ἀμέσως ἐκ τοῦ σπονδύλιν (= σφοντύλιν) καὶ θὰ ἐσήμαινεν ἴσως τὸν μικρὸν ἢ τὸν εὐστροφον καὶ εὐμετάβλητον, τὸ δὲ Παρασπόνδυλος ἐκ τοῦ σπόνδυλος καὶ θὰ ἐσήμαινε τὸν στραβὸν τοὺς σπονδύλους, τὸν καμπούρην ἢ ἀκανόνιστον

κατὰ τὴν σπονδυλικὴν στήλην (πρβ. καὶ Στραβοσπόνδυλος). — Πεπαγωμένος ἴσως οὐχὶ «der Feste», ἀλλὰ der Gefrorene.

Πικρίδης (σελ. 55) ἴσως τοπικόν = ὁ ἐκ τοῦ Πικριδίου. — Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ Φαρκασῆς φαίνεται πιθανώτερον ὅτι ὁ ὀρθότερος τύπος ἦτο Φαρκασῆς μὲ θηλυκὸν Φαρκασίνα, ὅπερ ἀπαντᾷ παρὰ Καντακουζηνῶ· τὸ δὲ Φαρκασῆς εἶναι δημῶδης ἐτυμολογία ἀπλῶς (Volksetymologie) τοῦ ξενικοῦ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὀνόματος Φαρκασῆς.

Ἐν Ὁδησσῶ Ὀκτώβρ. 1898.

Συν. Παπαδημητρίου.

Demosthenes D. Desminis. *Die Eheschenkung nach römischem und insbesondere nach byzantinischem Recht.* Athen, Barth u. v. Hirst 1897. XII + 52 стр.

Авторъ разбираетъ брачный даръ въ небольшой брошюркѣ (всего 52 страницы). Нельзя не привѣтствовать того факта, что и греческіе ученые понемногу начинаютъ подавать свой голосъ въ разработкѣ науки византійскаго права. Но вмѣстѣ съ тѣмъ нельзя не пожалѣть, что авторъ предпочелъ писать не на своемъ родномъ языкѣ, и не для грековъ (что было бы очень желательно при той небогатой литературѣ, какую обладаетъ современная Греція), а на нѣмецкомъ языкѣ для большей публики. Тутъ приходится сознаться, что трудъ автора ничего не выигрываетъ отъ сравненія съ юридическою литературою на этомъ языкѣ. «Что касается до Юстиніанова права», говоритъ онъ въ предисловіи, «то мы не ставимъ своею задачею разрѣшить *всѣ* связанные съ этимъ институтомъ вопросы, напримѣръ: обязаны ли опредѣленные лица и какія именно къ назначенію брачнаго дара; или что можетъ быть предметомъ брачнаго дара; или знаменитый спорный вопросъ, кто собственникъ брачнаго дара во время брака? и т. д.» (Многонько таки неразрѣшимыхъ для читателя вопросовъ). «Мы ограничимся лишь коротенькимъ рефератомъ о томъ, что сказано относительно происхожденія и брачнаго дара по Юстиніанову праву». Конечно, такой рефератъ для нѣмецкой публики не можетъ имѣть почти никакого значенія. Авторъ относительно цѣли брачнаго дара по доюстиніанову праву принимаетъ мнѣніе Миттейсъ (Mitteis, *Privatrecht und Volksrecht*), а по Юстиніанову праву — Лера (Löhr. т. е. общепринятое 15), собственные же прибавки автора подчасъ поражаютъ своею неожиданностію. По Миттейсу брачный даръ до Юстиніана преслѣдовалъ различныя цѣли въ зависимости отъ различія національностей. Среди европейскаго населенія это былъ просто подарокъ невѣстѣ, другія же цѣли являлись совершенно побочными. Напротивъ, на востокѣ преобладаетъ взглядъ на брачный даръ, какъ на способъ обезпеченія вдовы и штрафъ на случай развода (15). Первое несомнѣнное указаніе закона на брачный даръ авторъ (1) находитъ въ законѣ Валентиніана II, Θεодосія и Аркадія (4 Cod. 5. 5). Правда, черезъ нѣсколько страницъ авторъ начинаетъ исторію брачнаго дара уже не съ Θεодосія II, а съ Константина Великаго